

Ärende

Ärende inkom till Hjälpmedelscentrum 2021-01-20 från Ungdomsmottagningen (UM) med önskan att ungdomar kostnadsfritt ska kunna låna hjälpmedlet Transkutan Elektrisk Nervstimulering (TENS) för behandling av kraftig menssmärta under en längre tid, som minst tills de fyllt 20 år.

Bakgrund

En av tio kvinnor lider av kraftig menssmärta, vilket har stor påverkan på deras liv. De ungdomar som lider av kraftig menssmärta stannar ofta hemma från skolan och begränsar sina sociala och fysiska aktiviteter. Att kunna behandla dessa ungdomar så att de kan klara sitt dagliga liv med skola och andra aktiviteter är en vinst både för individen och samhället.

UM arbetar i ett team för att hjälpa dessa patienter. Teamet består av barnmorskor, kurator och läkare. När ungdomarna kommer till UM görs en noggrann anamnes som inkluderar medicinska frågor och smärtans påverkan socialt. De erbjuds sedan behandling och samtalskontakt. Några av barnmorskorna är utbildade för att kunna förskriva transkutan elektrisk nervstimulering (TENS) som smärtlindring och de förskriver TENS oftast som komplement till den medicinska behandlingen. För ungdomar under 18 år är TENS-apparaten ett kostnadsfritt lån¹. För den som fyllt 18 år kan förskrivningen endast ske utan kostnad i 6 månader. Kvarstår behovet av fortsatt behandling så finns möjlighet att köpa TENS-apparaten för 1250 kr.

UM upplever att många tycker det är positivt att ha möjlighet att låna en TENS utan avgift. Många är väldigt nöjda med sin TENS-behandling som hjälper dem att klara av vardag och skola trots smärta. De upplever det positivt med ett hjälpmedel de kan styra själva och som inte är läkemedelsbaserat. Ungdomarna kan ha den på sig i skolan och den begränsar inte deras fysiska aktivitet. Efterfrågan ökar.

Att använda TENS mot menssmärta är något som många/flera av dessa patienter troligtvis kommer att behöva under en längre tid. Ibland genom hela deras fertila liv då det oftast är en kronisk smärta. Att köpa den är av ekonomiska skäl inte alltid möjligt. Framförallt drabbar det ungdomsmottagningens yngsta målgrupp – de under 20 år som ännu inte har en egen inkomst och där deras vårdnadshavare på grund av familjens ekonomi inte har möjlighet att köpa en TENS-apparat. TENS-plattorna är ett egenansvar för både barn och vuxna.

Nationella råd

Nationella riktlinjer för vård vid endometrios anger att tidig upptäckt av eller misstanke om endometrios och tidigt insatt behandling minskar risken för mer uttalade symtom och besvär i framtiden. En tidigt insatt behandling minskar även risken för negativa effekter på skolgång, arbete

¹ Gemensamma Hjälpmedelsnämnden beslutade 2016-04-08 att förskrivning till barn under 18 år är kostnadsfri (LTV160604).

och fritid. Den basala behandlingen är hormonella preventivmedel och smärtstillande läkemedel samt att personer med svår menssmärta utöver den basala behandlingen kan få smärtlindring med hjälp av TENS. Hälso- och sjukvården bör erbjuda smärtlindring genom tilläggsbehandling med TENS till personer med endometrios och långvarig smärta. Placeras som värde 3 i Socialstyrelsens rekommendationsskala (1-10)

Omvärldsbevakning

Nationellt ser hantering av TENS-apparater väldigt olika ut.

Exempel på hur dessa hanteras i andra regioner

Halland	Hyresavgift 100 kr/månad. Barn under 20 år kostnadsfritt
Jämtland/Härjedalen	Lån 3 månader sedan egenavgift 1000 kr
Jönköping	Egenavgift 150 kr/mån
Norrbottnen	Kostnadsfritt lån i 3 månader sedan en egenavgift på 1000 kr för både barn och vuxna
Skåne	Lån max 3 månader med låneavgift 300 kr
Stockholm	Låneavgift 100 kr/mån i 6 månader från 19 års ålder. Efter 6 mån övergår det till kostnadsfri förskrivning. Går den sönder får man den utbytt, om den är äldre än två år (garanti) utgår ny avgiftsperiod om det inte finns en lika apparat på lagret
Sörmland	Egenavgift på 100 kr per månad
Östergötland	Lån i max 3 månader sedan egenansvar

Regelverk, avgifter och hantering på Hjälpmedelscentrum

2011-07-01 beslutades förskrivningsregler för TENS-apparat till nuvarande regler om maximal förskrivningstid i syftet att med ett ekonomiskt incitament öka viljan att återlämna dessa efter avslutad behandling.

Kriterier för förskrivning: Hjälpmedlet syftar till symptomatisk smärtlindring för patienter med alla de smärttillstånd, även akuta, där TENS har visats ha dokumenterad effekt. Efter läkares utredning kan TENS-apparat förskrivas vid behandling av viss typ av illamående, behandling av menssmärtor och sårläkningsbehandling.

Förskrivningstiden för TENS-apparat är begränsad till max 6 månader.

Avgiften för att köpa hjälpmedlet efter 6 månader är 1 250 kr inkl. moms. För barn under 18 år är förskrivningstiden inte begränsad och ingen avgift tas ut.

Gemensamma Hjälpmedelsnämnden beslutade 2016-04-08 att förskrivning till barn under 18 år är kostnadsfri (LTV160604).

Enligt hjälpmedelskonsulent för området finns en praxis att de ungdomar som fyllt 18 kan få förlängt lån en eller några månader att så personen har möjlighet att lägga undan pengar, istället för att betala hela summan på en gång (delbetalning går inte enligt inköp).

Statistik

Antal patienter upp till 23 år 2019 - 2020 som fått en förskriven TENS-apparat är totalt 122.

Antal patienter upp till 20 år 2019 - 2020 som fått en förskriven TENS-apparat är totalt 69.

42 patienter har fått en TENS-apparat förskriven från UM Västerås 2019 - 2020. Inga TENS-apparater är förskrivna i Sala eller Fagersta UM under samma tidperiod.

Invånarperspektiv

Ur ett invånarperspektiv ökas möjligheten att få en jämlik vård och ungdomsperspektivet beaktas i högre utsträckning än tidigare.

Miljökonsekvenser

Inga.

Verksamhetsmässiga/ekonomiska konsekvenser och finansiering

Hyreskostnad för en TENS-apparat är ca 30 kr/apparat och månad vilket motsvarar ca 360 kr/år. Om lån av TENS blir kostnadsfritt för patient upp till 20 år ökar regionens kostnad med nuvarande förskrivningsmönster med 25 000 kr/år.

Förslag till beslut:

För en jämlik vård föreslås TENS vara ett kostnadsfritt lån fram till den dag ungdomen fyller 20 år.

TENS-plattorna föreslås fortsatt vara ett egenansvar.

Referenser

Endometrios, långvarig smärta – Tilläggsbehandling med TENS. Socialstyrelsen Rekommendation och riktlinjer

<https://roi.socialstyrelsen.se/riktlinjer/nationella-riktlinjer-for-var-d-vid-endometrios/8/endometrios-langvarig-smarta-tillaggsbehandling-med-tens/8.B13b>

Nationella riktlinjer för vård vid endometrios - Stöd för styrning och ledning. Socialstyrelsen 2018.

<https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/nationella-riktlinjer/2018-12-27.pdf>

Information om TENS 1177

<https://www.1177.se/Vastmanland/behandling--hjalpmedel/smartbehandlingar-och-rehabilitering/tens/>